

УДК 159.923:316

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-0409.2019.1\(49\).185772](https://doi.org/10.18524/2707-0409.2019.1(49).185772)

Струкова О. В.

аспірантка кафедри диференціальної та спеціальної психології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
e-mail: olenavls@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1032-8304

**ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В ОСОБИСТІСНО-
ДІЯЛЬНІСНОМУ ВИМІРІ**

Стаття присвячена аналізу проблеми мотиваційної сфери в особистісно-діяльнісному вимірі. У цьому аспекті суперечливість та неоднозначність вивчення мотиваційної сфери пояснюється дотичними багатовимірними, маловпорядкованими та суб'єктивно спрямованими дослідженнями цієї проблематики, проте наукове обґрунтування такого широкого погляду на мотиви та мотивацію потребує ґрунтовного аналізу та систематизації знань, виділених критеріїв, за якими здійснювалася класифікація та систематизація, було багато. Це припустимо, оскільки структура мотивації взагалі багатозначна за змістом і різними формами, але подібне різноманіття не дозволяє прямо чи опосередковано дослідити особливості мотивації в осіб із різними диспозиціями або у різних ситуаціях. Зокрема саме різноманіття підходів суттєво ускладнює вивчення особливостей мотивації жінок у бізнесі. Виходячи з неузгодженості великого обсягу матеріалу з проблеми мотивації, у статті розглянуто можливі варіанти класифікації та систематизації наукової інформації з досліджуваного напрямку. Класифікація мотивів за видами передбачає критерії стійкості-нестійкості, традиційних форм людської активності (гра, вчення, професійна, суспільна діяльність), екстраінтернальної, суспільної та моральної спрямованості, темпоральні ознаки та ін., складність проблеми мотивів та мотивації особистості як однієї зі стрижневих у психологічній науці пов'язана не тільки із тим, що вона розкриває особливості суб'єктивного психічного відображення дійсності, але й із занадто широким проблемним полем, яке створює ілюзію опрацьованості та повного аналізу. Спроба класифікації мотивів за видами, традиційними форми активності (гра, вчення, професійна, суспільна діяльність) та

темпоральними ознаками не охоплює можливих напрямів наукових розвідок, але дозволяє визначити перспективу емпіричного дослідження, зокрема звузити проблемну зону та виявити особливості мотивації сучасних жінок у бізнесі.

Ключові слова: особистість, діяльність, мотив, мотивація, мотиваційна сфера, мотиваційна установка, класифікація, стійкість.

Постановка проблеми. Складність дослідження мотиваційної сфери особистості, не дивлячись на її широку представленість в науці, пов'язана із необхідністю розпізнавання в мотивації основних механізмів її формування та системоутворюючих структурних компонентів. У цьому аспекті суперечливість та неоднозначність вивчення мотиваційної сфери пояснюється дотичними багатовимірними, маловпорядкованими та суб'єктивно спрямованими дослідженнями цієї проблематики, проте наукове обґрунтування такого широкого погляду на мотиви та мотивацію потребує ґрунтового аналізу та систематизації знань. Оскільки вивчення мотиваційної сфери складало проблемне поле для багатьох наукових розвідок, інтереси яких інколи були протилежними

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки вивчення мотиваційної сфери складало проблемне поле для багатьох наукових розвідок, інтереси яких інколи були протилежними (Дж. Аткинсон, І. В. Імедадзе, В. І. Ковальов, К. Левін, О. М. Леонт'єв, А. Маслоу, Д. Мак-Клелланд, В. Е. Мільман, Г. Мюррей, Г. Олпорт, В. Штерн З. Фрейд, Х. Хекхаузен, П. М. Якобсон та ін.), критеріїв, за якими здійснювалася класифікація та систематизація було багато. Це припустимо, оскільки за А. О. Реаном структура мотивації взагалі багатозначна за змістом і різним формам [11], але подібне різноманіття не дозволяє прямо чи опосередковано дослідити особливості мотивації у осіб із різними диспозиціями або у різних ситуаціях. Зокрема саме різноманіття підходів суттєво ускладнює вивчення особливостей мотивації жінок у бізнесі.

Мета статті. Головною метою цієї статті є узагальнення та систематизація наукової інформації про мотиваційну сферу в особистісно-діяльнісному вимірі.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з неузгодженості великого обсягу матеріалу з проблеми мотивації, розглянемо можливі варіанти класифікації та систематизації наукової інформації з досліджуваного напрямку.

Класифікація за видами. Х. Хекхаузен, пропонуючи види мотивів, основним критерієм їх класифікації вважав *стійкість-нестійкість*: 1) узагальнені стійкі як абстрактні цілі, які виражаються в індивідуально-особистісних особливостях незалежно від ситуації або діяльності; 2) конкретні стійкі як систематична активність, які можуть бути реалізовані у конкретній діяльності (науковій, викладацькій, інструментальній та ін.); 3) загальні нестійкі з узагальненим предметним змістом, без будь-якої ієрархізації; 4) конкретні нестійкі, пов'язані із конкретною метою, якій властива вузька часова перспектива [15].

Наступним критерієм класифікації мотивів за видами постають *традиційні форми людської активності* (гра, вчення, професійна, суспільна діяльність тощо).

Традиційно в науці широко представлений навчальний аспект мотивації, зокрема у студентській спільноті (О. О. Гараєв [1], С. В. Крутько [6], М. Г. Лаврова [7], С. Л. Рубінштейн [13], О. Б. Тринчук [14], Н. Є. Шахова [16] та ін.). Так, С. Л. Рубінштейн зробив акцент на різних мотивах навчальної діяльності та виділила мотиви, пов'язані із: 1) безпосереднім інтересом до змісту навчального предмета; 2) інтересом до інтелектуальної діяльності, якого потребує навчальний процес; 3) індивідуальною схильністю особистості до даної навчальної дисципліни; 4) опосередкованим інтересом щодо можливої практичної діяльності у майбутньому [13].

В дослідженні С. В. Крутько порівнювалися навчально-професійні мотиви студентів-майбутніх психологів та вчителів фізичного виховання та виділено основні їх відмінності [6]. Авторкою виявлено, що у студентів — майбутніх вчителів фізичного виховання баланс мотивів зсунутий у бік спрямованості на завдання, більше виражені мотиви змагання і досягнення, а у студентів-психологів в процесі освітньої діяльності формується спрямованість на міжособистісну взаємодію та більше розвинений змістовний компонент мотивації. Дослі-

джуючи мотиваційну готовність студентів — майбутніх економістів на різних етапах навчання, О. Б. Тринчук виявила, що у мотиваційній сфері майбутніх економістів відбуваються принципові зміни [14]. Так, на початку навчання визначальний характер у студентів має зовнішня позитивна мотивація, що визначає рушійним чинником наявність визнання у своїй соціальній групі, отримання вербальних та невербальних винагород та позитивної оцінки власної діяльності. На завершальній стадії навчання у студентів превалює вплив зовнішньої та внутрішньої позитивної мотивації, а останнім чинником активності постає зовнішня негативна мотивація. У сфері фармацевтичної мотиваційну сферу студентів-медиків та керівників фармацевтичних установ досліджував О. О. Гараєв, який виявив такі загальні види мотивів для всіх представників фармацевтичної сфери: орієнтація на професійний розвиток, основними ознаками якої є прагнення: до вдосконалення свого професійного рівня, підвищення кваліфікації, досягнення професійної майстерності, професійного успіху; орієнтація на професійне співтовариство, основними ознаками якої є: орієнтація на роботу з людьми, прагнення досягати соціальної злагоди в робочому колективі, потреба у визнанні з боку професійної спільноти, ототожнення себе зі своєю професійною групою, професійним співтовариством; орієнтація на професійну допомогу, основними ознаками якої є: стійкий інтерес до процесу діяльності, за умовами якого можна реалізувати в найширшому сенсі потребу у служінні суспільству, моральному задоволенні результатами своєї праці в професії, яка за своїм визначенням закликає до гуманності, у служінні охороні здоров'я суспільства [1]. М. Г. Лаврова, досліджуючи особливості емоційно-мотиваційних диспозицій студентів у сесійний та позасесійний періоди виявила негативні зв'язки між мотивацією уникнення невдачі і виразністю станів фрустрації та ригідності; позитивні зв'язки між нервово-психічною напругою і тривожністю, фрустрацією, ригідністю та рівнем мотивації досягнення [7]. В дослідженні Н. Є. Шахової розглядалася структура мотиваційної сфери студентів соціономічних спеціальностей — майбутніх психологів та педагогів із різним рівнем суб'єктної активності

[16]. Так, авторкою були створені факторні моделі мотивації для типів активності: з орієнтацією на самодостатність (для цієї групи характерні домінування мотиву власного благополуччя, прагнення до особистісної першості, наполегливість у досягненні мети, прагнення зробити діяльність цікавішою, а її результат кращим, отримання задоволення від успіху і невдоволення легкістю досягнення успіху, відсутність духу суперництва); з орієнтацією на самопідвищення та на комфортне соціальне оточення (представники цих груп відчують власну відповідальність за те, як складається їх життя, джерелом досягнень вважать власні здібності і якості. Вони зацікавлені у вирішенні ділових проблем, орієнтовані на ділове співробітництво, здатні відстоювати власну позицію і думку стосовно ділових проблем).

Різні аспекти професійної мотивації досліджувалися С. І. Лискою [8], Є. М. Макою [9], Л. Г. Почебут [10] та ін.

Так, С. І. Лиска, розглядаючи особливості мотиваційно-потребової сфери *працівників податкової міліції*, заломлював її через категорію професійної компетентності та виявив специфічну ієрархію мотивів: у працівників слідчого відділу та відділу по боротьбі з корупцією домінують матеріальні мотиви поведінки, потім йдуть мотиви соціальної надійності та безпеки за власне здоров'я і життя і на останньому місці знаходяться мотиви, що розкривають потреби у визнанні [8]. Натомість, як засвідчують результати емпіричного дослідження, особливістю потребово-мотиваційної сфери працівників податкової міліції також є те, що між групами з різним рівнем професійної компетентності різниця в кількості виборів основних мотивів незначна. Вивчаючи мотивацію діяльності *державних службовців*, низка українських вчених (Л. Г. Почебут [10]) основними мотивами професійної діяльності виділяли прагнення до досягнення успіху, вибір власних цілей, незалежність, установку на соціальну нерівність. Як бачимо, мотивація *державних службовців*, а особливо тих, хто займає керівні посади, має свою специфіку. Зазначимо, що стрижнем мотиваційної сфери державного службовця має бути її просоціальна спрямованість, оскільки, як підкреслює О. М. Мако-

та, від адекватної мотивації залежить результативність діяльності всього підприємства та його конкурентоспроможність на ринку [9].

Класифікація за екстраінтернальною спрямованістю (Є. О. Єлфімов [2], К. Замфір [3], В. І. Ковальов [5]). Так, Є. О. Єлфімов класифікує мотиви за типами активності та виділяє: зовнішню мотивацію і зовнішньо мотивовану поведінку; внутрішню мотивацію і внутрішньо мотивовану поведінку [2]. Обґрунтовуючи таку класифікацію, вчений підкреслює динамічний статус локалізації мотивації: якщо активізуючий та регулюючий чинники зі статусу внутрішніх переходять у статус зовнішніх, уся мотивація також набуває характеру зовнішньої. Згідно з В. І. Ковальовим, особистість також має дві провідні мотиваційні системи: зовнішню і внутрішню, кожна з яких має свій зв'язок із діяльністю та особливостями особистості [5]. Так, система зовнішньої мотивації щільно пов'язана з інструментальною діяльністю і зовнішньою системою контролю, а система внутрішньої мотивації — із самодіяльністю та внутрішнім контролем, пошуком напруги і труднощів, які супроводжуються інтересом і натхненням.

Класифікація за суспільною спрямованістю. Різні аспекти *суспільно-особистісної спрямованості* мотивів досліджувалися Л. І. Божович, яка, в залежності від моральної спрямованості особистості та її установок, виділяла особистісні, суспільні, егоїстичні та суспільно значимі мотиви. У цьому ж контексті В. І. Ковальов виокремлював мотиви: ідейні та моральні, які відображають особистісні переконання, особливості світогляду, норм та принципів поведінки; колективістські, які відображають, яким чином індивідуальна поведінка особистості заломлюється через норми життя конкретного колектива [5]. У контексті суспільної спрямованості Г. В. Рогова та І. О. Панкратова вважають, що соціальна мотивація пов'язана із почуттям обов'язку перед державою, перед близькими людьми; в той час як вузькоособиста мотивація визначає прагнення до самоствердження, а іноді й шлях до особистого благополуччя [12]. Вчені виокремлюють соціальні мотиви, які визначаються потребами суспільства та складають зовнішню (широку соціальну

та вузькоособисту) і внутрішню мотивацію, кожна з яких може мати як позитивний, так і негативний характер.

Класифікація за темпоральною ознакою (Є. П. Ільїн [4], Г. В. Рогова [12]) передбачає виокремлення дальньої (дистантної, відстроченої) та близької (актуальної) мотивації та різних видів мотиваційних настанов: оперативних, які характеризують діяльність, та перманентних, які характеризують спрямованість особистості.

Висновки і пропозиції. Таким чином, складність проблеми мотивів та мотивації особистості як однієї зі стрижневих у психологічній науці пов'язана не тільки із тим, що вона розкриває особливості суб'єктивного психічного відображення дійсності, але й із занадто широким проблемним полем, яке створює ілюзію опрацьованості та повного аналізу. Спроба класифікації мотивів за видами, традиційними форми активності (гра, вчення, професійна, суспільна діяльність) та темпоральними ознаками не охоплює можливих напрямів наукових розвідок, але дозволяє визначити перспективу емпіричного дослідження, зокрема звузити проблемну зону та виявити особливості мотивації сучасних жінок у бізнесі.

Список використаних джерел

1. Гараев А. А. Направления психодиагностического исследования мотивационно ценностных характеристик профессиональной идентичности / Гараев А. А. // Психологія у суспільстві, що трансформується: матеріали VI Харк. Міжнар. психол. читань, присвяч. пам'яті О. М. Лактіонова, квіт., 2010 р. — Х., 2010. — С. 62–66.
2. Елфимов Е. А. Внешняя и внутренняя мотивация как основа профессионального развития и самореализации в труде // Человеческий капитал. — 2013. — Выпуск 11 (59). — С. 102–103.
3. Замфир К. Удовлетворённость трудом. Мнение социолога / К. Замфир. — М.: Политиздат, 2003.
4. Ильин Е. П. Мотивы и мотивация / Е. П. Ильин. — СПб.: Питер, 202. — 512 с.
5. Ковалев В. И. Мотивационная сфера личности как проявление совокупности общественных отношений // Психологический журнал. — 1984. — Т. 5, № 4. — С. 3–13.
6. Крутько С. В. Психологічні особливості професійної Я-концепції особистості / С. В. Крутько // Вісник ПУДПУ імені К. Д. Ушинського. — 2013. — № 3–4. — С. 89–94.

7. Лаврова М. Г. Психологічні особливості перебігу студентами стресу / М. Г. Лаврова // Культурна інтеграція і імміграція в сучасному суспільстві: міждисциплінарна перспектива : збірник наукових праць. — Одеса, 2010. — С. 93–96.
8. Лиска С. І. Загальні компоненти диференціальної структури професійно компетентної особистості працівників податкової міліції / С. І. Лиска // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Психологічні науки. — 2013. — Т. 2, вип. 10. — С. 186–190.
9. Макога Е. М. Особенности мотивации трудовой деятельности современных руководителей // Мир культуры, образования и науки. — Барнаул, 2012. — Выпуск 4 (35). — С. 245.
10. Почебут Л. Г. Организационная социальная психология / Л. Г. Почебут. — СПб.: Речь, 2002. — 298 с.
11. Реан А. А. Психология личности. Социализация, поведение, общение /А. А. Реан. — СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. — 416 с.
12. Рогова Е. Е. Взаимосвязь профессиональных представлений и трудовой мотивации педагогов дошкольных образовательных учреждений / Рогова Е. Е., Панкратова И. А. // Мир науки. — 2016. — Том 4, № 6. — Режим доступа: <http://mir-nauki.com/PDF/20PSMN616.pdf> (доступ свободный). Загл. с экрана.
13. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии: в 2 т. / С. Л. Рубинштейн. — М.: Наука, 1989.
14. Тринчук О. Б. Особливості індивідуально-особистісної, мотиваційної та смисложиттєвої готовності студентів до професійної діяльності /О. Б. Тринчук // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. — Hamilton, ON, 2016. — Issue 4 (10). — P. 97–104.
15. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность /Х. Хекхаузен. — СПб.; М.: СМЫСЛ, 2003. — 860 с.
16. Шахова Н. Є. Теоретичні аспекти дослідження ціннісних орієнтацій особистості/ Н. Є. Шахова //Вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. — 2013 . — № 3–4. — С. 102–109.

REFERENCES

1. Garaev A. A. (2010) Napravlenija psihodiagnosticheskogo issledovanija motivacionno cennostnyh harakteristik professional'noj identichnosti [The directions of psychodiagnostic research of the motivational value characteristics of professional identity]. *Psychology of Sustainability, which can be transformed: Psihologija u suspil'stvi, shho transformuet'sja*. pp. 62–66. [in Russian].
2. Elfimov E. A. Vneshnjaja i vnutrennjaja motivacija kak osnova professional'nogo razvitija i samorealizacii v trude [External and internal motivation as the basis of professional development and self-realization in work]. *Chelovecheskij kapital- Human Capital*. 11(59), 102–103. [in Russian].

3. Zamfir K. (2003) *Udovletvorënnost' trudem. Mneny'e socy'ologa* [Labor satisfaction. Opinion sociologist] Moscow: Politizdat [in Russian].
4. Ilyin E. P. (2002) *Motivy i motivacija* [Motives and Motivation]. SPb: Peter [in Russian].
5. Kovalev V. I. (1984) Motivacionnaja sfera lichnosti kak projavlenie sovokupnosti obshhestvennyh otnoshenij [The motivational sphere of the individual as a manifestation of the totality of social relations]. *Psihologicheskij zhurnal — Psychological Journal*. Vol. 5, 4, 3–13. [in Russian].
6. Krutko S. V. (2013) Psihologichni osoblivosti profesijnoï Ja-koncepcii osobistosti [Psychological specialties of professional I-conceptual features]. *Visnik PUDPU imeni K. D. Ushins'kogo — Herald of PUDPU in the names of K. D. Ushinsky*. Vol. 3–4, 89–94. [in Ukrainian].
7. Lavrova M. G. (2010) Psihologichni osoblivosti perebigu studentami stresu [Psychological peculiarities of the course of stress by students]. *Zbirnik naukovih prac' «Kul'turna integracija i immigracija v suchasnomu suspil'stvi: mizhdisciplinarna perspektiva» — Collected papers «Cultural Integration and Immigration in a Modern Society: Interdisciplinary Perspective»*. 93–96. [in Ukrainian].
8. Liska S. I. (2013) Zagal'ni komponenti diferencial'noï strukturi profesijno kompetentnoï osobistosti pracivnikiv podatkovoï milicij [General components of the differential structure of the professionally competent person of tax militia employees]. *Naukovij visnik Mikolaïvs'kogo derzhavnogo universitetu imeni V. O. Suhomlins'kogo. Ser. : Psihologichni nauki. — Scientific herald of the V. O. Sukhomlynsky Mykolaiv State University. Ser: Psychological Sciences*. Vol. 2, 10, 186–190. [in Ukrainian].
9. Makota E. M. (2012) Osobennosti motivacii trudovoj dejatel'nosti sovremennyh rukovoditelej [Features of the motivation of labor activity of modern leaders]. *Mir kul'tury, obrazovaniya i nauki- World of Culture, Education and Science. Issue 4 (35)*, 245. [in Russian].
10. Pochebut L. G. (2002) *Organizacionnaja social'naja psihologija* [Organizational social psychology]. SPb.: Rech [in Russian].
11. Rean A. A. (2004) *Psihologija lichnosti. Socializacija, povedenie, obshhenie* [Psychology of Personality. Socialization, behavior, communication]. SPb.: Prime-Euroznak [in Russian].
12. Rogova E. E. & Pankratova I. A. (2016) Vzaimosvjaz' professional'nyh predstavlenij i trudovoj motivacii pedagogov doshkol'nyh obrazovatel'nyh uchrezhdenij [Interrelation of professional ideas and labor motivation of teachers of preschool educational institutions]. *Internet-zhurnal «Mir nauki» — The Internet magazine «World of Science»*. Vol. 4, No. 6. Retrieved from: <http://mir-nauki.com/PDF/20PSMN616.pdf>. [in Russian].
13. Rubinstein S. L. (1989) *Problemy obshhej psihologii*. [Problems of general psychology]. Moscow: Nauka [in Russian].
14. Trinchuk O. B. (2016) Osoblivosti individno- osobistinoï, motivacijnoï ta smislozhittevoï gotovnosti studentiv do profesijnoï dijalnosti [Features of the indices-personal, motivational, and psychological readiness of students for professional activity] Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. Issue: 4 (10). 97–104. [in Ukrainian].

15. Heckhausen H. (2003) *Motivacija i dejatel'nost'* [Motivation and activity]. Moscow: Smysl [in Russian].
16. Shakhova N. E. (2013) *Teoretichni aspekti doslidzhennja cinnisnih orientacij osobistosti* [Theoretical aspects of the study of value orientations of the personality]. *Visnik Pivdenoukrajn's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni K. D. Ushins'kogo- The Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky*. 3-4, 102-109.

Струкова Е. В.

аспирантка кафедры дифференциальной и специальной психологии
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦИОННОЙ СФЕРЫ В ЛИЧНОСТНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНОМ ИЗМЕРЕНИИ

Статья посвящена анализу проблемы мотивационной сферы в личностно-деятельностном измерении. В этом аспекте противоречивость и неоднозначность изучения мотивационной сферы объясняется косвенными многомерными, малоупорядоченными и субъективно направленными исследованиями этой проблематики, однако научное обоснование такого широкого взгляда на мотивы и мотивацию требует основательного анализа и систематизации знаний, выделенных критериев, по которым осуществлялась классификация и систематизация, было много. Это допустимо, поскольку структура мотивации вообще многозначна по содержанию и различным формам, но подобное многообразие не позволяет прямо или косвенно исследовать особенности мотивации у лиц с различными диспозициями или в разных ситуациях. В частности именно многообразие подходов существенно усложняет изучение особенностей мотивации женщины в бизнесе. Исходя из несогласованности большого объема материала по проблеме мотивации, в статье рассмотрены возможные варианты классификации и систематизации научной информации по исследуемому направлению. Классификация мотивов по видам предусматривает критерии устойчивости, неустойчивости, традиционных форм человеческой активности (игра, учение, профессиональная, общественная деятельность), экстраинтернальной, общественной и нравственной направленности, темпоральные признаки и др. Сложность проблемы мотивов и мотивации личности как одной из стержневых в психологической науке связана не только с тем, что она раскрывает особенности субъективного психического отражения действительности, но и со слишком широким проблемным полем, которое создает иллюзию проработанности и полного анализа.

Попытка классификации мотивов по видам, традиционным формам активности (игра, учение, профессиональная, общественная деятельность) и темпоральным признакам не охватывает возможных направлений научных исследований, но позволяет определить перспективу эмпирического исследования, в частности сузить проблемную зону и выявить особенности мотивации современных женщин в бизнесе.

Ключевые слова: личность, деятельность, мотив, мотивация, мотивационная сфера, мотивационная установка, классификация, устойчивость.

Strukova O. V.

post-graduate student of the department of differential and special psychology Odessa I. I. Mechnikov National University

PROBLEM OF MOTIVATIONAL SECTOR IN PERSONAL-ACTIVE MEASUREMENT

The article is devoted to the analysis of the problem of motivational sphere in the personality-activity dimension. In this aspect the contradictory and ambiguous study of the motivational sphere is explained by tangent, multidimensional, small-scale and subjectively directed studies of this problem, however, the scientific substantiation of such a broad view of motives and motivation requires a thorough analysis and systematization of knowledge, allocation of criteria for classification and systematization was many.

This is assumed, since the structure of motivation in general is significant in content and in different forms, but such diversity does not allow explicitly or indirectly to investigate the features of motivation in people with different dispositions or in different situations. In particular, the very diversity of approaches significantly complicates the study of the peculiarities of women's motivation in business. Proceeding from the discrepancy of a large volume of material on the problem of motivation, in the article the possible variants of classification and systematization of scientific information on the investigated direction are considered.

Classification of motives by type includes criteria of stability-instability, traditional forms of human activity (game, teaching, professional, social activity), extra-internal, social and moral orientation, temporal signs, etc. the complexity of the problem of motives and personality motivation as one of the pivots in psychological science is not only due to the fact that it reveals the peculiarities of the subjective mental reflection of

reality, but also the too wide problem field, which creates the illusion of elaboration and complete analysis.

An attempt to classify motives by type, traditional forms of activity (game, teaching, professional, social activity) and temporal features does not cover the possible directions of scientific research, but allows to determine the prospect of empirical research, in particular, to narrow the problem area and to identify the peculiarities of the motivation of modern women in business.

Key words: personality, activity, motive, motivation, motivational sphere, motivational setting, classification, stability,

Стаття надійшла до редакції 30.04.2019